

# Przegląd Prawno-Ekonomiczny

**REVIEW OF LAW, BUSINESS & ECONOMICS**

kwiecień-maj-czerwiec

**Nr 47**  
(2/2019)



WYDZIAŁ ZAMIEJSKOWY  
PRAWA I NAUK  
O SPOŁECZEŃSTWIE | **KUL**

#### WYDAWCA

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II | Wydział Zamiejscowy Prawa i Nauk o Społeczeństwie  
w Stalowej Woli

#### ADRES REDAKCJI

Redakcja „Przeglądu Prawno-Ekonomicznego” | 37-450 Stalowa Wola, ul. Ofiar Katynia 6a |  
e-mail: ppe@kul.pl

#### ZESPÓŁ REDAKCYJNY

dr Artur Lis – redaktor naczelny (editor-in-chief) | dr David W. Lutz (Holy Cross College w Notre Dame, USA) | dr Dariusz Żak – zastępcy redaktora naczelnego (associate editors) | dr hab. Grzegorz Wolak – sekretarz redakcji (administrative editor) | dr hab. Piotr T. Nowakowski – redaktor ds. międzynarodowych (international editor) | dr hab. Filip Ciepły, dr Isaac Desta (Holy Cross College w Notre Dame, USA), dr Dorota Tokarska, dr Dominik Tyrawa, dr Timothy Wright (Holy Cross College w Notre Dame, USA) – redaktorzy tematyczni (subject editors) | dr Piotr Pomorski – redaktor statystyczny (statistical editor) | mgr Agnieszka Lis – redaktor językowy polskojęzyczny (Polish-language editor) | mgr Tomasz Deptuła (USA) – redaktor językowy anglojęzyczny (English-language editor) | prof. dr hab. Nikolaï Gołowaty (UKRAINA) – redaktor językowy rosyjskojęzyczny | dr Judyta Przyłuska-Schmitt – redaktor konsultant (consulting editor) | mgr Rafał Podlesny – redaktor techniczny (layout editor)

#### RADA NAUKOWA

ks. prof. dr hab. Antoni DĘBIŃSKI (Rektor KUL Lublin) | prof. dr hab. Thomas BURZYCKI (Holy Cross College w Notre Dame, USA) | prof. dr hab. Wiktor CZEPUKO (Ukraina) | dr hab. Leszek CWIKAŁA (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Czesław DEPTUŁA (KUL Lublin) | dr hab. Marzena DYJAKOWSKA (KUL Lublin) | abp. prof. dr hab. Andrzej DZIĘGA (Szczecin) | dr hab. Krzysztof GRZEGORCZYK (Wyższa Szkoła Humanistyczno-Przyrodnicza w Sandomierzu) | nadkom. dr Dominik HRYSZKIEWICZ (Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie) | prof. dr hab. Aleks JUDASZEW (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | prof. dr hab. Marian KOZACZKA (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Andrzej KUCZUMOW (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Pantelis KYRMIZOGLOU (Alexander TEI of Thessaloniki, Greece) | dr hab. Antoni MAGDOŃ (KUL Stalowa Wola) | ks. prof. dr hab. Henryk MISZTAŁ (KUL Lublin) | prof. dr hab. Wojciech NASIEROWSKI (University of New Brunswick) | prof. dr hab. Jurij PACZKOWSKI (Ukraina) | prof. dr hab. Pylyp PYLYPENKO (Ukraina) | prof. dr hab. Anton STASCH (European Akademy of Technology & Management, Oedheim Niemcy) | prof. dr hab. Tomasz WIELICKI (California State University, Fresno) | ks. dr hab. Krzysztof WARCHAŁOWSKI (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego)

#### RECENZENCI ZEWNĘTRZNI

dr hab. Leszek BIELECKI (Wyższa Szkoła Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych w Kielcach) | dr Walentyn GOŁOWCZENKO (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | dr hab. Mirosław KARPIUK (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) | dr Barbara Lubas (Nadbużańska Szkoła Wyższa w Siemiatyczach) | prof. dr hab. Oleksander MEREŻKO (Ukraina) | dr Kiril MURAWIEW (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | dr Łukasz Jerzy PIKULA (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) | ks. dr hab. Tomasz RAKOCZY (Uniwersytet Zielonogórski) | dr hab. Krystyna ROSŁANOWSKA-PLICHCIŃSKA (Wyższa Szkoła Zarządzania i Ekologii w Warszawie) | dr hab. Piotr RYGUŁA (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego) | dr hab. Romuald SZEREMIETIEW (Akademia Obrony Narodowej) | prof. dr hab. Jerzy Tomasz SZKUTNIK (Politechnika Częstochowska) | prof. dr hab. Dariusz SZPOPER (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) | dr hab. Andrzej SZYMAŃSKI (Uniwersytet Opolski) | dr Agnieszka OGRODNIK-KALITA (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie)

#### DRUK I OPRAWA

VOLUMINA.PL DANIEL KRZANOWSKI | ul. Ks. Witolda 7-9, 71-063 Szczecin | tel. 91 812 09 08 |  
e-mail: druk@volumina.pl

ISSN 1898-2166 | Nakład 300 egz.

# Spis treści

## Artykuły

KRZYSZTOF BOKWA, IWO JAROSZ *Zdradziłeś – zapłać? Cywilnoprawne konsekwencje zdrady małżeńskiej i ich współczesna erozja* | 12

MAGDALENA STOPIAK *Relacja między oświadczeniami woli a oświadczeniami wiedzy* | 30

TOMASZ PIOTROWSKI *Prawo do rozpowszechniania wizerunku sportowca* | 43

GABRIELA SACHA *Sztuczna inteligencja a prawo autorskie* | 63

ARKADIUSZ KROKOWSKI *Pośrednie, umowne ograniczenie umocowania prokurenta współnika spółki cywilnej przez umowę spółki skuteczne wobec osób trzecich* | 78

KAROLINA PAŁKA, MAREK STOLORZ *Prosta spółka akcyjna na Słowacji – ogólna charakterystyka i wybrane problemy* | 94

ŁUKASZ CHYLA *Czy wystarczający jest próg wyłączenia prospektu emisyjnego na poziomie 2,5 mln EURO?* | 106

JAROSŁAW KOWALSKI *Wady i zalety postępowań odrębnych na przykładzie postępowania upominawczego i elektronicznego postępowania upominawczego* | 124

ANNA MARIA BARAŃSKA *Skuteczność wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia orzeczenia złożonego przed jego ogłoszeniem* | 136

MATEUSZ KORZENIAK, MATEUSZ SZURMAN *Przestępstwo manipulacji instrumentami finansowymi - analiza jurydyczna na tle regulacji rozporządzenia MAR i dyrektywy MAD II* | 154

KAMIL LEŚNIEWSKI *Słów kilka o instytucji wspólnych zespołów śledczych w pryzmacie polskiej procedury karnej* | 173

KAROL JUSZKA *Czynniki dotyczące podjęcia na nowo umorzonego postępowania przygotowawczego w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych* | 195

KAROLINA PALKA *Przestępstwo zniszczenia i uszkodzenia dziedzictwa archeologicznego w słowackim prawie karnym* | 205

MARLENA STRADOMSKA *Kryptowaluty jako zagrożenie dla systemu jednostki – analiza prawno – psychologiczna* | 222

PAULINA KOWALSKA *Udział radnego w głosowaniu a jego interes prawny* | 234

ANDRZEJ MICHALIK *Prawnopodatkowe konsekwencje udziału kościelnych osób prawnych w rozwijaniu sektora spółdzielni socjalnych osób prawnych* | 250

MAGDALENA MICHALSKA *Miejsce sądownictwa polubownego w polskim porządku konstytucyjnym* | 274

DOMINIK TYRAWA *Autostrada i droga ekspresowa jako obszar quasi specjalny w systemie dróg publicznych* | 291

PIOTR OLEJNICZAK *Problemy praktyczne związane z ustaleniem podmiotu opodatkowania podatkiem od nieruchomości* | 305

TRISTAN SKUPNIEWICZ *Geneza i rozwój standardów emisji spalin pojazdów w Unii Europejskiej* | 319

ŁUKASZ PIKUŁA *Christian Thomasius i koniec tradycji scholastycznej w nauce prawa* | 332

KRZYSZTOF BOKWA *„Baron Cygański” J. Straussa – spojrzenie prawne* | 355

KAROL SKOREK *Krytyka austriackiej szkoły ekonomicznej w ujęciu Oskara Langego* | 380

MARCIN MOLENDĄ, MARTA KRHLAYĄ *Planowanie zasobów ludzkich w przedsiębiorstwie turystycznym* | 394

## Glosa

TOMASZ RAKOCZY *Wykładnia językowa i celowościowa przepisu zawierającego katalog osób, którym przysługuje świadczenie pielęgnacyjne. Glosa do wyroku WSA w Poznaniu z dnia 29 czerwca 2017 r., II SA/Po 307/17 | 407*

SŁAWOMIR ZWOLAK *Glosa do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 27 września 2016 r., II OSK 3152/14 | 422*

## Tekst źródłowy

ARTUR LIS *O humanitarnym nawracaniu pogan w świetle bulli Honoriusza III | 433*

# Contents

## Articles

KRZYSZTOF BOKWA, IWO JAROSZ *You betray – you must pay? Civil-law consequences of adultery and the modern erosion thereof* | 12

MAGDALENA STOPIAK *Relation between statements of will and statements of knowledge* | 30

TOMASZ PIOTROWSKI *Right to disseminate the image of an athlete* | 43

GABRIELA SACHA *Copyright and Artificial Intelligence* | 63

ARKADIUSZ KROKOWSKI *The issue of limiting indirectly the scope of powers of procurator in respect of third parties by creating the right to represent the partner in the civil law related partnership agreement* | 78

KAROLINA PALKA, MAREK STOLORZ *Simple joint stock company in Slovakia - general characteristics and selected problems* | 94

ŁUKASZ CHYLA *Is 2.5 million EUR prospectus exemption threshold enough?* | 106

JAROSŁAW KOWALSKI *The advantages and disadvantages of separate proceedings by the case of writ proceedings and electronic writ-of-payment proceedings* | 124

ANNA MARIA BARAŃSKA *Effectiveness of the motion for drawing and providing of the statement of reasons of the verdict submitted before it's announcement* | 136

MATEUSZ KORZENIAK, MATEUSZ SZURMAN *Market manipulation offence – juridical analysis under Market Abuse Regulation and Market Abuse Directive 2* | 154

KAMIL LEŚNIEWSKI *A few words about joint investigation teams from the perspective of Polish criminal procedure* | 173

- KAROL JUSZKA *Factors connected with resume preparatory criminal proceedings in the judgments issued by the Supreme Court and common courts* | 195
- KAROLINA PALKA *The crime of damaging and devaluation of archaeological heritage in Slovak criminal law* | 205
- MARLENA STRADOMSKA *Cryptocurrencies as a threat to the individual's system - legal and psychological analysis* | 222
- PAULINA KOWALSKA *Participation of the councillor in the voting and his legal interest* | 234
- ANDRZEJ MICHALIK *Legal and tax consequences of support church legal person in development of social cooperative movement* | 250
- MAGDALENA MICHALSKA *The position of arbitration in Polish constitutional order* | 274
- DOMINIK TYRAWA *Motorway and expressway as quasi special on public roads* | 291
- PIOTR OLEJNICZAK *Practical problems related to determining the subject of real estate taxation* | 305
- TRISTAN SKUPNIEWICZ *The origin and development of vehicle emissions standards in the European Union* | 319
- ŁUKASZ PIKUŁA *Christian Thomasius and the end of the scholastic tradition in the science of law* | 332
- KRZYSZTOF BOKWA *„The Gypsy Baron” by J. Strauss – a legal view* | 355
- KAROL SKOREK *Criticism of the Austrian school of economics in terms of Oskar Lange* | 380
- MARCIN MOLENDĄ, MARTA KRUHLAYA *Human resources planning in a tourist enterprise* | 394

## Gloss

TOMASZ RAKOCZY *Linguistic and system interpretation of the legal article including the catalogue of persons entitled to nursing benefit. Gloss to the decision of WSA of Poznan from 29th of June 2017, II SA/Po 307/17* | 407

SŁAWOMIR ZWOLAK *Gloss to the judgment of the Supreme Administrative Court of 27 September 2016, file ref. II OSK 3152/14* | 422

## Source text

ARTUR LIS *On the humanitarian conversion of pagans in the boulevard of Honorius III* | 433



Marlena Stradomska

# Kryptowaluty jako zagrożenie dla systemu jednostki – analiza prawno – psychologiczna

Cryptocurrencies as a threat to the individual's system – legal and psychological analysis

## Wprowadzenie

Nowoczesność związana jest z wieloma ważnymi kwestiami dotyczącymi funkcjonowania człowieka. Cywilizacja XXI wieku w znacznej mierze jest chroniona przez organy, które mają zapewnić bezpieczeństwo. W Komendzie Głównej Policji został utworzony specjalny Wydział Wsparcia do Zwalczania Cyberprzestępczości, który zajmuje się wieloma ważnymi kwestiami odnoszącymi się do prewencji, interwencji oraz ostatecznie działań naprawczych w związku z popełnianiem przestępstw w cyberprzestrzeni.

Pomimo tego, że społeczeństwo jest coraz bardziej wykształcone, posiada specjalistyczną wiedzę i umiejętności, często dochodzi do negatywnych zdarzeń. Zastanawiające jest jednak to dlaczego tak często dochodzi do tego, że osoby tracą dobra czy oszczędności całego życia, z często racjonalnie niemożliwych do wyjaśnienia okoliczności. Oszukani mogą zostać przedstawiciele różnych grup wiekowych, społecznych i osoby posiadające zróżnicowane dobra materialne. Chęć powiększenia majątku lub zdobycia jakiejś kwoty sprzyja zachowaniom ryzykowanym. Coraz częściej ludzie zostają oszukani czy wprowadzeni w błąd, który może determinować ich dalsze funkcjonowanie. Może dochodzić do zachowań nieprzewidywalnych, w tym związanych z kryzysem psychicznym jednostki. Internet i związane z nim możliwości z jednej strony poszerzają zakres możliwości człowieka, ale z drugiej strony narażają go na coraz większe i poważniejsze konsekwencje, które często są nieodwracalne.

Artykuł niniejszy podejmuje jedną z kwestii związanych z funkcjonowaniem użytkowników Internetu w sieci, gdzie można znaleźć nieograniczoną ilość stron internetowych, nowych pomysłów, możliwości rozwoju, a także niebezpieczeństw. Internet to miejsce, w którym bardzo łatwo operować zasobami, pieniędzmi czy rzeczami. Za pośrednictwem tej platformy znaleźć mnóstwo przedmiotów interesujących dla użytkownika, często w cenach o wiele bardziej konkurencyjnych niż w formie stacjonarnej. W opracowaniu zwrócona zostanie uwaga na aspekt prawnop-psychologiczny oszustw internetowych. Bardzo często osoby, które chcą zarobić pieniądze w Internecie, szukają informacji u innych użytkowników, na forach czy współpracując z nieznanymi użytkownikami Internetu. Takie działania często okazują się zgubne ze względu na oszustów, którzy zajmują się obsługiwaniem takich stron czy innych platform.

Kryzys związany z przestępstwami warto interpretować w sposób interdyscyplinarny i wielowymiarowy. Specjaliści różnych dziedzin powinni mieć wiedzę i umiejętności na temat tego, jak można pomóc osobie, która prawdopodobnie w sposób nieświadomy stała się ofiarą przestępców. Warto zadać sobie pytanie – co robić wówczas, gdy w Internecie dojdzie do oszustwa? Czy możliwe jest to, aby zabezpieczyć się przed utratą swojej własności? Jakie działania naprawcze warto podjąć, aby interweniować w sytuacji kryzysowej? Czy możliwa jest profilaktyka związana z ograniczeniem lub całkowitym zabezpieczeniem osoby w Internecie? Co zrobić jeśli dojdzie do oszustwa? Jak zachować się w takiej sytuacji?

## Przestępstwa w sieci a profilaktyka

W XXI wieku trudno wyobrazić sobie życie bez Internetu. W sieci można znaleźć praktycznie wszystkie informacje, które przydają się w życiu osobistym, szkolnym czy zawodowym. Z racji tego, że Internet jest bardzo potrzebny w wielu dziedzinach - coraz częściej dochodzi nawet do uzależnień od tej platformy<sup>1</sup>.

Statystyki Głównej Komendy Policji pokazują, że na liczbę popełnianych przestępstw ma wpływ coraz większa liczba użytkowników komputerów oraz liczba podmiotów sprzedających w sieci towary i usługi. Notorycznie różnego

---

<sup>1</sup> Zob. A. Augustynek, *Uzależnienia komputerowe. Diagnoza, rozpowszechnienie, terapia*, Warszawa 2010, s. 6; W. Janiszewski, *Stare i nowe uzależnienia – podobieństwa i różnice*, „Problemy Narkomanii”, 2009, nr 1, s. 74, dostępny na: <http://www.ptzn.org.pl/problemy.php> Dostęp. 10.01.2019; A. Filip, *Funkcjonowanie rodziny a problematyczne użytkowanie Internetu przez młodzież*, [w:] *Zawodowe i zdrowotne problemy człowieka w różnych okresach dorosłości*, red. T. Rostowska, W. Budziński, Toruń 2012, s. 229.

rodzaju usługi są przenoszone do sieci, głównie ze względów ekonomicznych dla przedsiębiorców. Z danych Komendy Głównej Policji wynika, że przestępstwa w sieci to najczęściej różnego rodzaju oszustwa. Wykrywalność tychże zdarzeń jest wysoka - w 2012 r. średnio w 4 na 5 postępowań, zostaje ustalony podejrzany. Pomimo wielu akcji profilaktycznych, w dalszym ciągu użytkownicy tego medium nie zachowują dostatecznie dużo ostrożności lub działają pod wpływem ryzyka. Każda ofiara ponosi wiele negatywnych skutków związanych z nie do końca odpowiedzialnym postępowaniem. Poprzez interdyscyplinarne i wielowymiarowe działania wykrywalność takich zdarzeń za pośrednictwem Internetu wynosi obecnie ponad 86%. Jest to bardzo dobry wynik, jednakże przestępcy coraz częściej poświęcają duże nakłady finansowe i personalne w celu udoskonalenia nieetycznego procederu<sup>2</sup>.

Poniżej w Tabeli 1. przedstawiono zestawienie przestępstw w sieci z wyróżnieniem oszustw internetowych.

Tabela 1. Przestępstwa w sieci ogółem i oszustwa internetowe

Dane w okresie	Przestępstwa w sieci – ogółem	Oszustwa internetowe
2005	3 445	2 804
2006	3 922	3 597
2007	7 467	5 787
2008	4 015	2 848
2009	6 124	4 915
2010	7 733	6 260
2011	14 157	11 406
2012	19 042	15 370

Źródło: analiza własna na podstawie danych Komendy Głównej Policji

Tabela przedstawia dostępne dane za lata 2005-2012. I tak w 2005 roku liczba przestępstw w sieci ogółem to 3.445. W 2012 roku było to już ponad 19.000 zdarzeń. Tym samym można zauważyć bardzo duży wzrost negatywnego wpływu Internetu. Podobna sytuacja ma miejsce w aspekcie oszustw internetowych - w 2005 roku to 2.804, a w 2012 roku już ponad 15.000 zdarzeń. Warto jednak zwrócić uwagę na to, że ilość użytkowników Internetu ogółem również zwiększa się w bardzo dużym tempie. Ta kwestia wcześniej nie była aż tak zauważalna. Ilość przestępstw, może także generować liczba osób korzystających z sieci. Według

<sup>2</sup> Komenda Główna Policji, <http://statystyka.policja.pl/st/informacje/85606,Przestepstwa-w-sieci.html>).

raportów realizowanych przez Polskie Badania Internetu, w grudniu 2018r. z Internetu korzystało 28 mln Polaków (13,9 mln kobiet oraz 14,1 mln mężczyzn). Łącznie wykonali oni 56,8 mld odsłon, zaś przeciętny internauta spędzał w sieci blisko 1 godzinę i 53 minuty dziennie<sup>3</sup>.

Zgodnie z danymi Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS) z kwietnia 2017 roku z Internetu przynajmniej raz w tygodniu korzysta w Polsce dwie trzecie dorosłych (67%), niewiele więcej niż w roku ubiegłym. Wzrost liczby użytkowników, który obserwowany jest w ostatnich latach, nie jest już tak spektakularny jak w ubiegłej dekadzie. Natomiast wartościowym faktem jest to, że w stosunku do roku 2011 odsetek osób będących online zwiększył o 11 punktów procentowych<sup>4</sup>. Negatywne zjawiska występują bardzo często w Internecie.

Według statystyk policyjnych najczęstszymi ofiarami cyberprzestępczości są osoby, które zostały oszukane. Ta grupa w bardzo szybkim tempie się rozwija i ewoluuje w coraz bardziej złożone formy. W wyniku ogromnej liczby przestępstw popełnianych z użyciem komputera – w dniu 1 grudnia 2016 roku powstał w Komendzie Głównej Policji specjalny Wydział Wsparcia do Zwalczania Cyberprzestępczości<sup>5</sup>. W zakresie zadań nowo utworzonego Biura znalazło się przede wszystkim zapewnianie niezbędnego wsparcia i koordynacji dla terenowych wydziałów do walki z cyberprzestępczością, ale także inicjowanie i prowadzenie współpracy z organami zewnętrznymi, współpraca międzynarodowa, rozpoznawanie i implementowanie nowoczesnych rozwiązań w walce z cyberprzestępczością. Ważnym aspektem stał się także element opracowywania propozycji zmian prawnych regulujących problematykę zwalczania tego typu przestępstw<sup>6</sup>.

## Rodzaj oszustw internetowych – sposoby działania oszustów i zapobiegania przestępstwom

Poniżej opisane zostaną niektóre rodzaje oszustw internetowych, metody działania sprawców oraz sposoby postępowania umożliwiające uniknięcia oszustwa i pozostania jego ofiarą.

<sup>3</sup> Polskie Badania Internetu, <http://pbi.org.pl/raporty/polscy-internauci-w-grudniu-2018/>.

<sup>4</sup> Centrum Badania Opinii Społecznej, Komunikat z Badań nr 49/2017, [https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2017/K\\_049\\_17.PDF](https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2017/K_049_17.PDF).

<sup>5</sup> <https://www.komputerswiat.pl/artykuly/redakcyjne/przestepstwa-internetowe-raport/85rnz5z>.

<sup>6</sup> Komenda Główna Policji, <http://isp.policja.pl/isp/aktualnosci/12076,Rocznica-powstania-Biura-do-Walki-z-Cyberprzestepczoscia-KGP.html>.

Tabela 2. Rodzaj oszustw internetowych – sposoby działania oszustów i zapobiegania przestępstwom

Rodzaj oszustw internetowych (wybrane przykłady)	Sposób działania oszustów/przestępców	Sposób zapobiegania oszustwom/przestępstwom
<b>ATAKI HAKERSKIE</b>	Przejmowanie skrzynek e-mail dużych firm. Generowanie wiadomości dotyczących zmian np. numeru konta bankowego, adresu, danych niezbędnych do wprowadzenia klientów w błąd.	Weryfikacja poprzez wykorzystanie kilku źródeł informacji, w tym potwierdzenie informacji np. u pracowników firmy. Analiza przyczynowo-skutkowa zaistniałej sytuacji i próba wyciągnięcia wniosków.
<b>ZŁOŚLIWE OPROGRAMOWANIE</b>	Ataki z wykorzystaniem wirusów np.: trojana Banatrix na klientów korzystających z bankowości internetowej.	Korzystanie z zabezpieczonej sieci. Dbanie o poprawność użytkowania komputera, np. zabezpieczanie go programami antywirusowymi.
<b>BOTNET</b>	Zainfekowanie komputerów specjalną odmianą wirusa pozostającego w ukryciu przed użytkownikiem i pozwalającego jego twórcy na sprawowanie zdalnej kontroli nad wszystkimi komputerami "zombie" w ramach botnetu.	Zabezpieczenie komputera, profilaktyka korzystania z sieci. Weryfikacja błędów czy sytuacji problemowych podczas korzystania z komputera. W sytuacji zagrożenia jak najszybsze zgłaszanie sprawy do organów ścigania.
<b>ATAKI DDoS</b>	Wysyłanie wiadomości e-mail z informacją o wykryciu luki bezpieczeństwa. Oszuści żądają zapłaty kwoty w Bit-Coin w ciągu 24 – 48 godzin na podany w wiadomości numer portfela. W przypadku niespełnienia żądania grożą przeprowadzeniem ataku DDoS, a kwota „okupu” wzrosnie dziesięciokrotnie	Weryfikacja poprzez wykorzystanie kilku źródeł informacji. Brak podejmowania natychmiastowej informacji. Zasięgnięcie opinii osoby wiarygodnej. Niekorzystanie z rad oszustów lub osób, które odezwały się w celu pomocy z załatwieniem takiej kwestii. Zgłaszanie sprawy organom ścigania.
<b>KRADZIEŻ TOŻSAMOŚCI I PRANIE PIENIĘDZY</b>	Zazwyczaj sprawcy oferują wysokie wynagrodzenia lub proponują pracę nie wymagającą od przyszłych „pracowników” dużego wysiłku. Oferty pracy przychodzą na adresy mailowe w postaci spamu lub ogłoszeń, itp. Atrakcyjne propozycje finansowe mogą być przykrywką procedury jakim jest tzw. „pranie pieniędzy”.	Zabezpieczenie się przed oszustami jest możliwe, kiedy osoba weryfikuje dane danej organizacji, firmy. Osoba w żadnym przypadku nie powinna wysłać swojego CV, kopii dokumentów tożsamości, numeru swojego konta bankowego i telefonu kontaktowego. Brak zgody na zakładanie konta na dane podane przez osoby z Internetu.

<p><b>FAŁSZYWE OFERTY KUPNA I SPRZEDAŻY</b></p>	<p>Najczęściej oszuści zamieszczają bardzo atrakcyjną finansowo ofertę kupna np. samochodu lub motocyklu na portalu aukcyjnym. Transakcja ma przebiegać szybko, bezproblemowo i za pośrednictwem „zaufanej firmy”, która np. bezpośrednio dowiezie samochód czy sprzęt do odbiorcy. Oszust zazwyczaj proponuje realizację transakcji przy pomocy <i>Escrow Service</i> – firmy pośredniczącej, gwaranta bezpiecznej transakcji, która nie istnieje.</p>	<p>Zabezpieczenie się przed oszustwem związanym z fałszywymi ofertami kupna i sprzedaży jest możliwe przez weryfikację i zachowanie tzw. „zdrowego rozsądku” przy zakupie. Atrakcyjna cena, możliwość zarobienia pieniędzy czy sympatia do sprzedającego (oszusta) okazuje się często zgubna dla ofiary. Warto weryfikować firmę, wpisywać dane o firmie w przeglądarkę, pytać na forach czy portalach społecznościowych. Konieczne jest wzywanie organów ścigania, w celu ujęcia sprawcy.</p>
<p><b>OSZUSTWO NIGERYJSKIE</b></p>	<p>Obecnie oszuści wykorzystują w tym celu pocztę elektroniczną. Rozsyłają wiadomości, w których jest napisane, że znaleźli się w bardzo trudnej sytuacji i proszą o pomoc finansową. Podają się za osoby publiczne, które z przyczyn od nich niezależnych znalazły się w bardzo złej sytuacji życiowej (często podają liczne przykłady).</p>	<p>Weryfikacja danych. Analiza przyczynowo-skutkowa niniejszej sytuacji. Analiza prawdopodobieństwa wystąpienia takiego zdarzenia. Często poszlaką jest „nienaturalny” język (tłumaczenie, brak poprawności gramatycznej tekstu, co może świadczyć, o tym, że wiadomość została skopiowana lub wysłana z innego kraju).</p>
<p><b>OSZUSTWO Z WYKORZYSTANIEM SMS</b></p>	<p>Proste oszustwo polegające na wyłudzeniu pieniędzy od osób, które za skorzystanie z usług dostępnych na różnego rodzaju stronach internetowych płacą wysyłając wiadomość tekstową SMS.</p>	<p>Weryfikacja danych. Zaczerpnienie wiedzy od osób znających się na danym temacie. Dla przykładu psychologiczne testy w Internecie są nierzetelne i nie mierzą określonych cech.</p>
<p><b>SZANTAŻ RANSOMWARE</b></p>	<p>Oszuści blokują komputer. Ofiary wirusa nie mogą więcej korzystać z własnych dysków i ważnych danych. Przesłane przekonują poszkodowanego użytkownika, że załatwienie sprawy jak najszybciej wpłynie pozytywnie na ich jakość życia.</p>	<p>Weryfikacja danych. Analiza przyczynowo-skutkowa. Brak działania natychmiastowego, które może doprowadzić do negatywnych konsekwencji. Niektórzy oferują nawet działające linie wsparcia technicznego: wyjaśniają, jak zapłacić okup.</p>

Źródło: analiza własna na podstawie danych Komendy Głównej Policji.

## Atrakcyjność kryptowalut

Przesłane Internetowi bardzo często bazują na manipulacji. Wykorzystują slogany, strony internetowe i zapewnienia, że inwestowanie w dany produkt czy usługę przyniesie im natychmiastowy zysk bez ryzyka. Ponadto manipulacja to

wszelkie sposoby oddziaływania na jednostkę lub grupę osób, które prowadzą do powstawania mylnego przekonania u osoby manipulowanej, że jest ona sprawcą (decydentem) jakiegoś zachowania, podczas gdy jest ona tylko narzędziem w rękach rzeczywistego sprawcy<sup>7</sup>. Jeśli człowiek nie potrafi samodzielnie zobiiektywizować otaczającej go rzeczywistości wówczas ma ograniczoną wolność i jest szczególnie podatny na błędy<sup>8</sup>. Wpisując w wyszukiwarce google.pl na dzień 14 stycznia 2019 roku frazę – „jak szybko zarobić na bitcoinach”, w ciągu 40 sekund można uzyskać ponad 135.000 wyników. Istnieje mnóstwo filmów, stron internetowych, for, które sugerują, w jak najlepszy sposób można wykorzystać swoje zasoby, aby zdobyć jak największe wartości materialne. Frazy dotyczące szybkiego wzbogacenia się od lat są atrakcyjne dla wielu osób. W Internecie można uzyskać informację: „jak szybko zdobyć bitcoin”, „aplikacje do zarabiania bitcoin”, „najwięcej”, „bitcoin zarabianie 2017”, „jak zarabiać na kryptowalutach”, „bitcoina free”, „bitcoin zarobki” czy „jak zarabiać na bitcoin2018”. Do poprawnego prowadzenia działalności internetowej konieczne jest uzyskanie wiedzy i umiejętności na dany temat. Bez tych podstaw dochodzi do wielu nadużyć, które mogą powodować szkody dla osób zainteresowanych.

Warto zaznaczyć, że Bitcoin pełni następujące funkcje pieniądza<sup>9</sup>:

1. Jest on miernikiem wartości, dla niektórych bitcoin stał się podstawą do wycen. Ceny oferowanych towarów często bywają mierzone w bitcoinie, ze względu na to, że istnieje przynajmniej 10 000 punktów na świecie, gdzie można płacić w ten sposób.
2. Bitcoin jest środkiem płatniczym - „jedynym przeznaczeniem bitcoina jest funkcja środka płatniczego” (stwierdzone przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej)
3. Bitcoin jest środkiem wymiany i płatności: a) kupowanie towarów; b) opłacanie usług; c) zaspokajanie zobowiązań za zgodą stron transakcji.
4. Funkcja tezauryzacyjna, gdyż umożliwia przechowanie wartości, choć jakoś jej realizowania jest niższa niż w przypadku oficjalnych walut, co się wiąże z obciążeniem majątku utrzymywanego w bitcoinie ryzykiem spadku jego wartości.

<sup>7</sup> A. Podgórecki, *Zasady socjotechniki*, Warszawa 1996, s. 139.

<sup>8</sup> H. Luthé, *Co to jest manipulacja*, „Concilium” Poznań 1971, nr 1–10, s. 223.

<sup>9</sup> Program „Od papierowej do cyfrowej Polski” Strumień Blockchain/DLT i Waluty Cyfrowe, <https://www.gov.pl/documents/31305/436699/Podstawy+walut+cyfrowych.pdf/7a00d7b-2544-f2c7-b532-991a3ee6049a>.

## Oszustwa w świecie kryptowalut

Manipulacja pojawiła się na świecie wraz z rozwojem społeczeństw. Ogólnym określeniem tego pojęcia jest sposób oddziaływania na zachowania innych osób, którego mechanizm jest utajony przed osobami manipulowanymi, zazwyczaj nie zdają sobie one sprawy z zachodzącego procesu<sup>10</sup>. Pojęcie manipulacji ma długą historię i złożoną treść, jest wieloznaczne i trudne do zdefiniowania. Dopiero jednak w XIX wieku pojawiło się w znaczeniu nieuczciwej czynności umysłowej, manipulowanie zaś człowiekiem odnotowano dopiero w latach sześćdziesiątych XX wieku<sup>11</sup>.

Niestety jest coraz więcej przestępców, którzy korzystają z kryptowalut w przypadku nielegalnych działań, takich jak pranie pieniędzy, finansowanie terroryzmu czy unikanie podatków. Problem jest znaczący, trudno kontrolować ten proceder na pełną skalę używania wirtualnej waluty. Odnotowano ponad 7 miliardów euro na całym świecie w bitcoinie. Kluczowa kwestia, która jest zarówno pozytywna, jak i negatywna to anonimowość właścicieli kryptowalut, które są kupowane przez odpowiednio do tego przystosowane strony. Niestety transakcje, które nie są odpowiednio monitorowane wpływają na pojawianie się w pewnych obszarach tzw. szarej strefy. Anonimowość jest również najważniejszą kwestią, jeśli chodzi o uchylanie się od płacenia podatków. Kiedy organ podatkowy nie wie, kto wchodzi w transakcję podlegającą opodatkowaniu, z powodu anonimowości, nie może tego wykryć ani domagać się zwrotu jakichkolwiek podatków.

## Psychologiczna analiza przypadku - fałszywe portfele jako sposób oszustwa w świecie kryptowalut

Udokumentowane są już zdarzenia, w którym osoby zostały oszukane przez przestępców internetowych. W Internecie można znaleźć wiele stron, które specjalizują się w pośredniczeniu w zakupie bictoinów na danych stronach. Jednakże podczas tej transakcji dochodzi do oszustwa. Często oszuści wykorzystują

---

<sup>10</sup> J. Bralczyk, *Manipulacja językowa*, [w:] *Dziennikarstwo i świat mediów*, Z. Bauer, E. Chudzinski (red.), Studium Dziennikarskie Akademii Pedagogicznej w Krakowie oraz Universitas, Kraków 2000, s. 249.

<sup>11</sup> R.C. Cialdini, *Wywieranie wpływu na ludzi. Teoria i praktyka*, Gdańsk 1996.



dane personalne uzyskane z nielegalnych źródeł – dzwonią po to, aby pomóc nie do końca poinformowanemu zainteresowanemu. Klient niczego nieświadomy wpłaca oszczędności na inne niż zapewniano portfele finansowe, tym samym tracąc swoje pieniądze. Niekiedy przestępcy działają perfidnie np. towarzysząc osobie kupującej, rozmawiając telefonicznie podczas realizowania przelewu. Oszustwa w świecie kryptowalut stają się normą. W tym przypadku osoba oszukana nie zgłosiła sprawy na Policję, mimo wielu prób wpłynięcia na tę decyzję. W rozmowie telefonicznej z oszustami usłyszała, że to „wina kupującego, gdyż to on, wpisał niepoprawne konto (być może innego użytkownika) zatem nie był w stanie wykonać poprawnie instrukcji

Co jest ważne, gdy mamy podejrzenie, że zostaliśmy oszukani w sieci? Poniżej zostanie przedstawiony podstawowy wykaz tego, co należy zrobić, aby jak najlepiej poradzić sobie z sytuacją oszustwa. To jedenaście punktów, które mogą pomóc organom ścigania do jak najszybszego odnalezienia sprawcy:

1. Konieczne jest gromadzenie dokumentacji (e-mailowej, sms-owej, telefonicznej) – w celu przekazania jej organom zajmującym się przestępczością internetową.
2. Zdobywanie największej ilości danych od osób, które współpracują lub współpracowały przy danej transakcji.
3. Zapisanie wykazu danych, które zostały przekazane osobom podejrzanym (np. skan dokumentu, CV, adres, karta bankomatowa, prawo jazdy itd.).
4. Przed dokonaniem jakichkolwiek operacji finansowych - czytanie i weryfikowanie informacji w Internecie odnośnie do firmy czy proponowanych usług (należy pamiętać, że część stron jest tworzona przez przestępców – a strona, kontakt sms-owy czy telefoniczny ma uwiarygodnić ich wersję).
5. Zapytanie o radę profesjonalistów – służb, o ile jeszcze nie mamy konkretnej wiedzy na dany temat, a nie szukanie porady na forach, czy stronach internetowych, które mogą nie zawierać poprawnych danych.
6. Selekcja danych (oparta na danych naukowych).
7. Rzeczywiste spostrzeganie rzeczywistości.
8. Wyczulenie na wykorzystywaną przez przestępców manipulację (choroba, trudności, nagły wyjazd, konieczność szybkiej i taniej sprzedaży - tzw. „okazja”).
9. Zwracanie uwagi na sprzeczne lub niewiarygodne dane (np. „zarobisz milion w ciągu doby”, „już nigdy nie będziesz musiał pracować”, „tego nie ma nikt inny”).
10. Analiza zysków i strat płynących z inwestycji oszczędności.

11. W sytuacji, gdy mamy pewność, że doszło do oszustwa - kontakt z najbliższą komendą (komisariatem, posterunkiem) Policji w celu złożenia zeznań dotyczących zaistniałej sytuacji.

## Podsumowanie

Internet ma zarówno niezliczoną liczbę zalet jak i wad. Wiele osób nie spostrzega różnicy funkcjonowania w życiu realnym oraz w sieci. Często sytuacja taka kończy się niekorzystnie dla użytkownika sieci. W sieci bardzo często dochodzi do oszustw. Zawsze istnieje ryzyko związane z transakcjami realizowanymi za pośrednictwem Internetu. Oszustwa wpływają na wielowymiarowe funkcjonowanie jednostki, w szczególności ważny jest tu aspekt prawno-psychologiczny. Oszustwa internetowe mogą być jednak pomijane i bagatelizowane, gdyż według niektórych użytkowników to ryzyko związane z tym, że inwestuje się pieniądze w innym niż stacjonarnym miejscu. Część osób, która zostaje oszukana w Internecie jest zagubiona, tak naprawdę nie wie, co można w takiej sytuacji zrobić. Brak informacji lub tzw. szum informacyjny, powoduje to, że pokrzywdzona jednostka wstydzi się i ma opory przed tym, aby walczyć o swoje prawa. Czyta informacje, które są w sieci. Nie zawsze są one prawdziwe, gdyż często są kreowane przez osoby, które danego oszustwa dokonały. Osoby, które straciły pieniądze, zamiast dobrze zainwestować odczuwają negatywne emocje, mają niskie poczucie skuteczności czy wartości.

Należy dodać, że oszuści, którzy działają w sieci stosują różnorodne techniki manipulacji, wskutek czego osoba pokrzywdzona nie jest do końca pewna co się stało i jak można rozwiązać niekorzystną dla niej sprawę. Konieczne jest podjęcie wielowymiarowych działań w celu pomocy osobie pokrzywdzonej. Brak wsparcia może przyczynić się do powstawania nieodwracalnych kryzysów w życiu człowieka. Sprawcy także dzwonią do poszkodowanych po to, aby upewnić się co do kolejnych zamierzeń osoby wykorzystanej. Bardzo często odradzają zgłaszanie spraw na policję i dalszą interwencję.

W celu profilaktyki konieczne jest edukowanie społeczeństwa w celu zminimalizowania oszustw i przyczynienia się do zwiększenia wiedzy i edukacji w proponowanym zakresie. Warto także zadbać o to, aby każdy użytkownik sieci wiedział, co należy zrobić, gdy mimo wszystko dojdzie do negatywnych zdarzeń.

## Bibliografia

- Augustynek A., *Uzależnienia komputerowe. Diagnoza, rozpowszechnienie, terapia*, Warszawa 2010.
- Bralczyk J., *Manipulacja językowa*, [w:] *Dziennikarstwo i świat mediów*, Z. Bauer, E. Chudzinski (red.), Studium Dziennikarskie Akademii Pedagogicznej w Krakowie oraz Universitas, wyd. II, Kraków 2000.
- Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS) (2017). Komunikat z Badań nr 49/2017, [https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2017/K\\_049\\_17.PDF](https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2017/K_049_17.PDF). Dostęp: 02.01.2018
- Cialdini R. C., *Wywieranie wpływu na ludzi. Teoria i praktyka*, Gdańsk 1996
- Filip A., *Funkcjonowanie rodziny a problematyczne użytkowanie Internetu przez młodzież* [w:] *Zawodowe i zdrowotne problemy człowieka w różnych okresach dorosłości*, red. T. Rostowska, W. Budziński, Toruń 2012. <https://www.komputerswiat.pl/artykuly/redakcyjne/przestepstwa-internetowe-raport/85rnz5z>. Dostęp: 02.01.2018.
- Janiszewski W., *Stare i nowe uzależnienia – podobieństwa i różnice*, „Problemy Narkomanii”, 2009, nr 1, dostępny na: <http://www.ptzn.org.pl/problemy.php> Dostęp: 10.01.2019.
- Komenda Główna Policji, <http://isp.policja.pl/isp/aktualnosci/12076,Rocznica-powstania-Biura-do-Walki-z-Cyberprzestepczoscia-KGP.html>. Dostęp: 02.01.2018
- Komenda Główna Policji, <http://policja.waw.pl/pl/stoleczna-policja/wydzialy-ksp/wydzial-do-walki-z-cybe/31385,Wydzial-do-walki-z-Cyberprzestepczoscia.html>. Dostęp: 2.01.2018.
- Komenda Główna Policji, <http://statystyka.policja.pl/st/informacje/85606,Przestepstwa-w-sieci.html>. Dostęp: 2.01.2018.
- Luthe H., *Co to jest manipulacja*, „Concilium” Poznań 1971, nr 1–10.
- Podgórecki A., *Zasady socjotechniki*, Warszawa 1996.
- Polskie Badanie Internetu, <http://pbi.org.pl/raporty/polscy-internauci-w-grudniu-2018/> Dostęp: 2.01.2018.
- Program „Od papierowej do cyfrowej Polski” Strumień Blockchain/DLT i Waluty Cyfrowe, <https://www.gov.pl/documents/31305/436699/Podstawy+walut+cyfrowych.pdf/7a000d7b-2544-f2c7-b532-991a3ee6049a>. Dostęp: 2.01.2018.

## Streszczenie

Niniejszy artykuł jest próbą prawno-psychologicznej analizy oszustw związanych z kryptowalutami popełnionych w Internecie. Globalna sieć komputerowa stała się nieodłączną częścią codziennego życia. Internet jest używany w pracy, do nauki, do wymiany informacji lub jako forma relaksu lub zabawy. Niestety służy on także ludziom do popełniania przestępstw. Jego użytkownicy nie zawsze uświadamiają sobie to, jak

łatwo stać się ofiarą cyberprzestępczości. W artykule przytoczono wiele przykładów oszustw internetowych. Zwrócono również uwagę na aspekt kryptowalut. Ten temat jest bardzo atrakcyjny w ostatnich latach, ale równie niebezpieczny. Kryptowaluty można porównać do papierów wartościowych. Jednak biorąc pod uwagę długoterminową kapitalizację bitcoinów, można je traktować jako środek do długoterminowej inwestycji. Artykuł ma wymiar teoretyczno-praktyczny, ponieważ przytoczony zostanie przykład osoby, która została oszukana w Internecie. Zwrócona zostanie w nim uwaga na procedurę oszustw internetowych i manipulacji. W ocenie autorski konieczne jest podjęcie wielowymiarowych środków, aby w sposób realny i przy wykorzystaniu organów ścigania pomóc ofierze.

SŁOWA KLUCZOWE: kryptowaluty, zagrożenie, prawo, psychologia

### Summary

This article is an attempt to analyze psychological and legal frauds on the Internet. The global computer network has become an inseparable part of everyday life. It is used at work, to learn, to exchange information or as a form of relaxation or fun. Unfortunately, people who use it to commit crimes also use the internet. Through the internet, as in the real world, a whole range of crimes are committed, but users are not always aware of how easy it is to become a victim of cybercrime. The article cites many examples related to Internet fraud. Attention was also paid to the aspect of cryptocurrencies. This topic is very attractive in recent years, but equally dangerous. Cryptocurrencies can be compared to securities than to currencies. However, given the long-term capitalization of bitcoin, it can be treated as a means of long-term investment. Therefore, the work has a theoretical-practical dimension, because the example of a person who has been deceived on the Internet will be quoted. Attention will be paid to the procedure of online fraudsters and manipulation. It is necessary to take multidimensional measures to help the victim.

KEY WORDS: Cryptocurrencies, threat, law, psychology

### Nota o autorze

---

Marlena Stradomska – psycholog, asystent w Zakładzie Psychologii Ogólnej UMCS, doktorantka na Uniwersytecie Marii Curie – Skłodowskiej w Lublinie, Wiceprezes Polskiego Towarzystwa Suicydologicznego, kierownik placówki socjoterapeutycznej Towarzystwa Nowa Kuźnia. Zainteresowania naukowe: samobójstwa, suicydologia, oszustwa, zagrożenia, kryptowaluty, prawo, psychologia.